

Inhoudsopgave

Woord vooraf	IX
Een grote stap voor het goederenrecht, een kleine stap voor het klimaat	1
<i>Dario Baltussen, Michal Lisowski & Willemijn Wortelboer</i>	
1. Inleiding	1
2. De circulaire economie	2
3. Het opstalrecht in het huidige Nederlands goederenrecht	5
3.1 Opstalrecht in het algemeen	5
3.2 Juridische hobbels van het opstalrecht	6
4. Nieuw Belgisch recht	9
4.1 Ratio legis van de wetwijziging	9
4.2 Oplossingen in het nieuwe wettelijke kader.	10
4.2.1 Volume-eigendom.	11
4.2.2 Het eenheidsbeginsel	13
5. Aanbevelingen voor het Nederlandse recht en conclusie	13
Het commune strafrecht: een remedie tegen klimaatverandering?	17
<i>Timo Mulder & Justin van de Wiel</i>	
1. Inleiding	17
2. Wat is Maatschappelijk verantwoord ondernemen?	18
3. Is het Nederlandse commune strafrecht inzetbaar bij het niet maatschappelijk verantwoord ondernemen van een onderneming?	20
3.1 De delictsomschrijving	20
3.1.1 Het beschermde rechtsgoed	21
3.1.2 Wederrechtelijk	21
3.1.3 Het te duchten gevaar	23
4. Moet het commune strafrecht worden gewijzigd om een veroordeling wel mogelijk te maken?	25
4.1 Het bestanddeel ‘wederrechtelijk’.	25
4.2 Causaliteit	26
4.3 De rol van het strafrecht	27
5. Conclusie.	28
Warmtelevering door woningcorporaties onder de Warmtewet II	31
<i>David Opsteen & Robin Scheffers</i>	
1. Inleiding	31

INHOUDSOPGAVE

2.	Het warmtebedrijf, de aansluitplicht en de van rechtswege verleende ontheffing	32
3.	Uitzonderingen aansluitplicht	35
4.	Significante wijzigingen bij de van rechtswege verleende ontheffing	36
5.	Tussenconclusie	39
6.	Handvatten voor de overheid	39
7.	Handvatten voor de huurders	43
8.	Conclusie.	46

Van Shell tot de pizzeria op de hoek: een reductieverplichting voor een ieder? . 47

Een onderzoek naar de werking van de gebods- of verbodsactie in klimaatzaken

Aeron Gerritsen & Roan de Vor

1.	Inleiding	47
2.	De beginselen van de gebods- of verbodsactie	48
3.	De rechtsplicht tot emissiereductie voor ondernemingen	49
3.1	Ontwikkeling van de deilverantwoordelijkheid in klimaatzaken	50
3.2	Deilverantwoordelijkheid voor ondernemingen	51
3.3	Een deilverantwoordelijkheid voor iedere onderneming?	54
4.	De toewijsbaarheid van het rechterlijk bevel en ‘kleine uitstoters’	55
4.1	Beperkte rol voldoende belang-vereiste, causaliteit en schade	56
4.2	Overige beperkingen voor de toewijsbaarheid van een rechterlijk bevel	58
5.	Ter afronding.	61

Touwtrekken tussen de machtenscheiding en het klimaat: een vergelijking tussen de Nederlandse *Urgenda*- en de Belgische klimaatzaak 63

Daniëlle Dirksen & Claudia Goossens

1.	Inleiding	63
2.	Twee vergelijkbare klimaatzaken	64
3.	De klimaatzaken nader bezien	65
3.1	De invulling van de zorgplicht van de artikelen 2 en 8 EVRM	65
3.1.1	De overeenkomsten	66
3.1.2	De verschillen	67
3.2	Het reductiebevel	69
3.3	Vergelijking van beide klimaatzaken	72
4.	Verklaring van de verschillen	73
5.	Conclusie.	76

De maatschappelijk verantwoordelijke vennootschap 77

**Over de rol van het bestuur van de vennootschap bij het oplossen van het
klimaatprobleem**

Maud van Haaren & Julia Hofstede

1.	Inleiding	77
2.	De huidige taak van het bestuur van vennootschappen	78
2.1	Het aandeelhoudersbelang en de participantenopvatting	78
2.2	Juridisch kader.	79
3.	Drijfveer achter een verbrede verantwoordelijkheid.	81
4.	Rechtvaardiging voor de verbrede verantwoordelijkheid	83
5.	Mogelijkheden voor een bredere verantwoordelijkheid	84
6.	Wenselijkheid van de genoemde voorstellen	86
6.1	Een wettelijke algemene bestuurstaak.	86
6.2	De instelling van een maatschappelijke raad	88
7.	Conclusie.	89

**Gevaarzettingsleer als passende norm in klimaataansprakelijkheidszaken
beoordeeld aan de hand van het Shell-vonnis 91**

Diede Steentjes & Emma Wichhart

1.	Inleiding	91
2.	Kelderluikcriteria	92
2.1	Algemene kader	92
2.2	Gebruik in het Urgenda-vonnis	93
2.3	Algemene voor- en tegenargumenten	94
2.4	Voor- en tegenargumenten naar aanleiding van het Urgenda-vonnis	95
3.	Invulling van de Kelderluikcriteria in de dagvaarding van Milieudefensie c.s. en conclusie van antwoord van RDS	96
4.	Kelderluikcriteria en de Shell-zaak	97
4.1	Kelderluikcriterium 1: aard en omvang van de schade als gevolg van klimaatverandering	97
4.2	Kelderluikcriterium 2: bekendheid en voorzienbaarheid van de schade	98
4.3	Kelderluikcriterium 3: de kans dat gevaarlijke klimaatverandering zich zal verwezenlijken	98
4.4	Kelderluikcriterium 4: de aard van de gedraging (of het nalaten) van de Staat	99
4.5	Kelderluikcriterium 5: de bezwaarlijkheid van het treffen van voorzorgsmaatregelen	100
5.	Geschiktheid van gevaarzettingsleer in klimaataansprakelijkheidszaken	101
6.	Conclusie	104